

15.06.2020

Lausunto hallituksen esitykseen oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

VN/1985/2020

VN/1985/2020-OKM-1

Taipalsaaren kunta esittää, että hallituksen esittämä oppivelvollisuusiän nosto ja toisen asteen maksuttomuus eivät astuisi voimaan vuonna 2021, sillä oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien esitysten valmistelu on puutteellista erityisesti kustannusvaikutusten osalta. Esitysten vaikutusten arviointi tulisi tehdä perusteellisesti ja huolellisesti ennen päätöksentekoa. Esitetty aikataulu ei anna riittävästi aikaa toteuttaa lain velvoitteita ja kevään 2020 koronaepidemian jälkihoitoa.

Taustat

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, opintotukilakia, koulumatkatukilakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta oppivelvollisuusiän nostamiseksi eri tahoilta, muun muassa Kuntaliitolta ja 18 kunnalta. Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kunnilta ei ole pyydetty lausuntoa, vaikka esitetyllä lailla on kustannusvaikutuksia kaikkiin kuntiin.

Kustannukset vaikutuksineen

Kuntaliitto on arvioinut lain mukanaan tuomiksi lisäkustannuksiksi 159 miljoonaa euroa. Taipalsaaren kunnassa lisäkustannukset olisivat lähes 150 000. Uusia oppivelvollisuusikäisiä olisi väestötilaston perusteella 185. Julkisudessa on esitetty, että esitys on alibudjetoitu. Näin ollen on vaarana, että mahdolliset lisääntyvät kustannukset johdavat kustannusten karsimiseen opetuksen laadusta ja määrästä.

Tällä hetkellä koko maassa ikäluokastaan 85 % opiskelee toisella asteella; lukioissa tai ammatillisissa oppilaitoksissa. Ajatus oppivelvollisuuden jatkamisesta pulpahti pinnalle 1990-luvun laman aikana. ILO:n työllisyysmääritelmien mukaan työvoimaa on 15–74-vuotiaat tai 15–65-vuotiaat. Jos oppivelvollisuus jatkuu 18 vuoteen, kolme ikäluokkaa saadaan pois työvoimasta ja niin muodoin työttömistäkin. Siis juurisyyinä oli työllisyystilaston siivoaminen eikä suinkaan lisäkoulutus. Se 15 % ikäluokasta, joka halutaan koulun penkille toiselle asteelle, on kaikkea muuta kuin homogeeninen ryhmä alkaen koulupudokkaista, koulusta kadonneisiin 4 000 lapseen ja oppilaisiin, jotka yksinkertaisesti eivät ole saavuttaneet peruskoulun oppimistavoitteita. On syytä ottaa huomioon, että oppivelvollisuuden pidentäminen ei tuo itsessään lisätukea nuorille, joiden opiskelunvalmiudet tai elämäntilanne ovat heikot toisen

15.06.2020

asteen opintojen suorittamiseen. Oppivelvollisuusiän nostaminen ei poista ongelmaa opiskelijan mahdollisuudesta opintojen keskeyttämiseen saamatta tutkintoa valmiiksi hänen täyttäessään 18 vuotta.

Eräs opetuksen järjestäjä toteaa, että kaikilla nuorilla ei ole kykyä suoriutua toisen asteen opinnoista. Jo nyt esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien nuorten osuus on noussut. Oppivelvollisuuden laajennus nostaisi tätä osuutta edelleen. Se puolestaan johtaa mittavaan tarpeeseen erityisopettajia ja koulunkäynnin ohjaajia. Mistä sellaiset rekrytoidaan, kun tälläkin hetkellä heistä on pulaa? Uudistus vaikeuttaa korona-kevään aikana syntyneiden ongelmien korjaamista. Esityksen mukaisiin toimenpiteisiin varatut rahat tarvittaisiin koronaepidemian aikana syntyneiden aukkojen paikkaamiseen, kuten oppimisen tukemiseen ja oppilashuoltoon. Kaikilla perusopetuksen päättävillä nuorilla tulisi olla toisen asteen opiskelun edellyttävät tiedot, taidot ja opiskeluvälmiudet.

Noin 4 500 nuorelle, opiskelijalle järjestettävä opiskelupaikka maksaa liki 45 miljoonaa euroa. Rahaa kuluu lisäksi oppimateriaaleihin ja kannettaviin tietokoneisiin. Jos valtio ei korvaa näitä kuluja täysimääräisesti, johtaa se säästöihin muualta. Opetuksen taso voi laskea, kun ei ole rahaa kirjoihin tai yksilölliseen opetukseen. Tiedossa voi olla myös lomautuksia. Entä kuka maksaa koulukyydit? Rahoitus tulisi suunnata oppimateriaalien ja koulumatkojen sijaan opetukseen. Nyt näyttää siltä, että oppivelvollisuuden pidentämisellä ei paranneta koulutuksen laatua eikä haastavimmassa asemassa olevien nuorten tukemista ja täten toisen asteen tutkinnon suorittamista.

Kuntaliiton kunnille huhtikuun 2020 lopussa toteuttama Kuntapulssi-kysely osoittaa, että kunnat suhtautuvat oppivelvollisuuden laajentamiseen tällä hetkellä hyvin varauksellisesti. Lähes kaikki kunnat (91–93 %) pitävät oppivelvollisuusiän nostamista tarpeettomana nykyisessä koronatilanteessa. Tästä ollaan samaa mieltä sekä erityyppisissä että erikokoisissa kunnissa.

Koronakriisiä seuraa pitkäaikainen tarve tasapainottaa julkista taloutta. Lisäksi sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitusta on edellisten hallituskausien aikana leikattu. Julkisen talouden tasapainotustoimenpiteet tulevat todennäköisesti kohdistumaan myös palveluiden rahoitukseen. Vaarana on, että tasapainotustoimenpiteiden seurauksena julkisten palveluiden perusrahoitusta vähennetään jatkossa huomattavasti enemmän kuin nyt toteutettaviin uudistuksiin suunnataan lisärahoitusta. Tämä johtaisi siihen, että jatkossa kunta joutuisi järjestämään nykyistä enemmän palveluita alemmalla kokonaisrahoituksella, mikä rapauttaisi palveluita. Poikkeusoloissa olisi parempi keskittyä turvaamaan olemassa olevat palvelut ja niiden rahoitus, ei lisäämään kuntien tehtäviä ja velvoitteita. Kuntien ja valtion heikkenevä taloustilanne tulee huomioida kaikissa tulevaisuuden uudistuksissa.

Uudistuksen hyödyistä on laaja konsensus taloustieteilijöiden keskuudessa. Mutta onko nyt koronakriisin ja heikentyneen kuntatalouden suhteen oikea aika uudistukselle? Voisiko tukea ohjata mieluummin sitä kaikkein eniten tarvitseville kuin kaikille? Jos uudistus johtaa opetuksen laadun heikkenemiseen, heikentää se nuorten osaamista koko sukupolven elinajaksi.

Taipalsaarella 15.6.2020

Kari Kuuramaa
kunnanjohtaja